

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 4. An beatitudo sit operatio Intellectus, an Voluntatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Sequitur Secundo, Non esse de essentia illorum actuum, ut re ipsa manent à potentijs, aut existant in illis; sicut non est de essentia accidentis, actu inesse subiecto: & tamen de illorum essentia est aptitudo ad emanandum à potentijs, & ad illas informandas.

Dico Secundo, Per huiusmodi tamen actus à solo Deo productos in intellectu vel in voluntate, anima non intelliget, non amabit, non fruetur; sed solum recipiet eos per modum rei mortuæ.

Patet ex dictis Dubio superiore.

Actus vitales non tribuunt suum effectum formalem, nisi animæ, ueniens à potentijs effectiue.

Probatur, Quia intelligere, amare, frui, non solum est informari talium actuum entitate; sed etiam est eos producere in seipso ab intrinseco, ita ut essentia & vis animæ effectiue in illos influat. Quare simplex informatio non sufficit, ut hi actus tribuant suum effectum formalem seu denominationem: sed ulterius requiritur emanatio. Ratio est, quia non solum denominant quatenus sunt formæ inhærentes, sed etiam quatenus actus emanantes: & utrumque in illorum denominatione includitur.

ARTICVLVS III.

An beatitudo sit operatio partis sensitua, an intellectiua tantum?

Conclusio, Beatitudo est tantum intellectiua partis operatio. *Partem intellectiuam* vocat, in qua est intellectus & voluntas. Probatur, quia sola pars intellectiua immediatè potest attingere summum bonum, seu vltimum finem.

ARTICVLVS IV.

An beatitudo sit operatio intellectus, an voluntatis?

Prima Conclusio; Essentia beatitudinis non potest consistere in actu voluntatis.

Probatur; Quia beatitudinis essentia consistit in assecutione vltimi finis: sed non assequimur vltimum finem per actum voluntatis: ergo &c.

Secunda Conclusio; Beatitudo consistit in actu intellectus.

Probatur, Quia per actum intellectus consequimur vltimum finem.

D V B I V M I.

Utrum tota beatitudinis ratio consistat formaliter in unica operatione?

Thomistæ defendunt totam consistere in sola visione: reliquas verò operationes, ut amorem & fruitionem, esse veluti perfectiones beatitudinis extrinsecas. Ratio est; quia sola visione Dei possidemus ipsum Deum, eumque intra nos præsentem tenemus.

Thomista statunt beatitudinem in sola visione.

Sed hæc sententia difficilis est intellectu. Primo; Quia ex ea sequitur eum qui videret Deum, esse verè & perfectè beatum, etiamsi non amaret, neque gauderet illo, Deo non præbente concursu ad hos actus. Quod sanè videtur absurdum,

Reselluntur.

& contra communem modum concipiendi. Quomodo enim verè est beatus, qui nec amat nec gaudet de bono obtento? Respondet Sorus in 4. d. 49. q. 1. a. 4. talem non fore beatum; quia beatitudo est omnium bonorum aggregatio, quæ ille non habet. Rectè; sed hinc sequitur non in sola visione totam essentiam beatitudinis consistere; quod nos volumus: cuius tamen contrarium a. 3. docet Sorus.

Vt etiam Sors aliorum respensio.

Alij Respondent, talem non fore beatum, quia etsi tota beatitudo in visione consistat; tamen hoc intelligendum esse de visione ut actu causat amorem & gaudium; quam causalitatem hic non habet.

Sed contra: vel enim hoc ita intelligendum est, ut tota beatitudo censetur consistere in visione, & illa actuali causatione, exclusis effectis, scilicet amore & gaudio: & hoc dici nequit; quia illa causatio non facit visionem meliorem; nec illi quidquam addit nisi fortè aliquam relationem resultantem, quæ nullius est momenti ad hominè magis beandum. Vel est ita intelligendum, ut includatur effectus causati; & sic non consistit beatitudo in sola visione, sed etiam in alijs actibus.

Secundo Probatur, Si quis Deum videns, impediretur ab amore & gaudio, necessariò esset animo inquieto, & doleret se tanto bono violentè priuari. At quomodo cum illa inquietudine & dolore de re necessaria ad perfectam Dei coniunctionem, consistere poterit beatitudo, quæ debet satiari appetitum?

14

Tertio, Ille non haberet in sua potestate frui bono obtento: Frui enim, vel est gaudere, vel cum delectatione uti. Atqui nemo beatus est, qui eo quod amat, non fruetur; ut inquit D. August. l. 8. de Civitate cap. 9. Vnde etiam propriè non diceretur adeptus vltimum finem; quia non ita possideret, ut posset illo frui.

Quarto, Si auarus qui vltimum finem constituit in diuitijs, non posset illas amare, nec vllam voluptatem ex illis accipere, non censeret se beatum possessione diuitiarum: ergo similiter hic.

Quinto, Ad perfectam rationem beatitudinis requiritur perfecta vnio vitalis cum Deo: atqui ad perfectam vnionem requiritur non solum vnio per intellectum, sed etiam per voluntatem. Nam non minus voluntas immediatè attingit ipsum Deum quàm intellectus: ergo etiam vnio voluntatis pertinet ad essentiam beatitudinis. Quare

Dico Primò, Verius est & communi modo concipiendi conformius, ad rationem integræ beatitudinis pertinere non solum nudam visionem, sed etiam amorem & gaudium.

15 Requiritur præterea Amor & Gaudium.

Probatur Primò, Rationibus supra allatis.

Secundò, Quia id est magis consentaneum ceteris Doctoribus, qui beatitudinem constituunt in pluribus operationibus. D. Bonauent. in 4. Bonau. d. 49. a. 1. q. 5. in tribus constituit, scilicet visione, dilectione & fruitione. Alij constituunt in visione & fruitione; ut Richardus & Supplementum Gabrielis eadem d. Per fruitionem intelligunt hi duo Doctores dilectionem, quæ tamè coniuncta sit cum gaudio: nisi enim cum gaudio quis diligit, non dicitur frui. Imò ipse D. Thomas opusc. De beatitudine, dicit beatitudinem consistere in visione, dilectione, fruitione, vnione, laude, gratiarum actione & gratulatione, ubi ponit tres actus externos manantes ex beatitudine,

Richardus Gabriel.

tudine, in quibus non vult ipsam essentiam beatitudinis esse sitam, sed tantum indicare qui actus externi immediate ex beatitudine sequantur. Et infra q. 4. a. 8. ad 3. dicit perfectionem charitatis esse beatitudinem essentialiam, quantum ad dilectionem Dei.

Bened. XI.

Tertiò, Quia id est magis consentaneum desinat Benedicte XI. quam habet in quadam extrauaganti, vbi inter cetera sic ait: *Animas Sanctorum qui ex hac vita migrarunt, ex visione & fruitione Dei verè esse beatas.* Nomine *fruitionis*, videtur intelligere quod passim Doctores, amorem cum gaudio: vel gaudium, quod necessariò amorem includit. Vide Castro verb. *Beatitudo* hæres. 6. vbi etiam hanc extrauagantem ad verbum ponit. Certè, hoc modo loquendi satis insinuat fruitionem non esse accidentariam & extrinsecam beatitudini.

Catech. Rom.

Quartò, Quia expressè hanc sententiam insinuat Catechismus Romanus in explicacione vltimi articuli Symboli: *Solida beatitudo, quam essentialiam communi nomine, licet vocare, in eo sita est, vt Deum videamus, eiusq. pulcritudine persruamur, qui omnis bonitatis & perfectionis fons est & principium.*

Script.

Quintò, Est magis consentanea Scripturæ & Patribus, qui beatitudinem aliquandò explicant nomine gaudij, aliquandò nomine fruitionis, Matth. 25. *Intra in gaudium Domini tui.* Psal. 35. *Inebriabuntur ab vberitate domus tua, & torrente voluptatis tuae potabis eos; quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.* Vbi tres actus insinuantur. D. August. lib. 10. Confess. c. 12.

August.

Omnes ipsum gaudium, beatam vitam vocant. & cap. 23. Vita beata est gaudium de veritate.

16

Dico Secundo, Ad rationem perfectam beatitudinis essentialis requiritur non solum amor & gaudium concupiscentiæ, sed etiam amor & gaudium amicitiae: ac proinde in vniuersum requiruntur quinque actus. Vbi notandum, *Amorem concupiscentiae in Deum*, vocari à Doctoribus eum, quo amamus Deum nobis, cupientes eum possidere in nostrum commodum. *Gaudium concupiscentiae* est, quo gaudemus de Deo possesso, sicut auarus gaudet obtentâ pecuniâ. *Amor amicitiae Dei*, quo cupimus ipsi Deo omne bonum tam intrinsecum quam extrinsecum, nullâ commodi nostri habitâ ratione; sed solum vt ipsi Deo beneficit. *Gaudium amicitiae* est, quo gaudemus videntes Deum tantis bonis intrinsecis & extrinsecis affluere.

Quinque Actus essentialis beatitudinis.

Nunc probatur, Quia hi omnes actus versantur immediate circa ipsum Deum, vt suppono, & sunt necessarij ad perfectam mentis vnionem cum Deo: ergo omnes pertinent ad rationem beatitudinis, quæ postulat perfectam vnionem cum Deo.

Antecedens probatur, Quia singuli nouo modo vniunt mentem cum Deo. Visio enim sistit Deum menti præsentem, eumque veluti intus in anima detinet. Amor concupiscentiæ inclinat animam in Deum, vt illum per intellectum, tamquam per manum quandam, præsentem teneat & non dimittat. Gaudium concupiscentiæ est vitalis suauitas & quies tamquam in bono proprio iam obtento. Amor amicitiae est motus animi in Deum cuiusque bona, vt ipsi infunt. Gaudium amicitiae est vitalis suauitas in bonis diuinis, vt sunt bona Dei.

Secundò, Quia hi quinque actus sunt necessarij & sufficientes vt excludant omnem inquietudinem & molestiam vndecumque prouenientem, & plene satient appetitum: atqui hoc videtur requiri & sufficere ad rationem beatitudinis: ergo

Hi actus sunt ad beatitudinem necessarij.

Quod ad hoc sint necessarij, Probatur Primò, Quia si vel vnus ex istis desit, nascetur magnum desiderium tanti boni, à quo violentè impeditur quod non erit sine afflictione. Secundò, Quia nemo beatum absolute dixerit, qui ex bono obtento nullam suauitatem percipit. Neque sufficit quod beatus gaudeat de bonis Dei; quia etiam debet gaudere de Deo, tanquam de bono proprio iam obtento; alioqui non fruetur eo tamquam bono suo: quod tamen requirit D. August. l. 8. de Ciuit. c. 9. cum ait: *Nemo beatus est, qui eo quod amat, non fruatur.* Et l. 1. de Doctr. Christ. c. 32. *Summa merces ac est, vt Deo fruamur.* Neque etiam sufficit, vt gaudeat de Deo, vt est bonum ipsius; nam gaudium amicitiae est præstantius gaudium concupiscentiæ, tum suauitate, tum honestate; ac proinde minus potest à beatitudine abesse.

August.

Confirmatur, Quia beatitudo continet summam amicitiam hominis cum Deo, tamquam filij cum parente: atqui non est perfecta amicitia, vbi non est gaudium de bonis amici. Itaque necessariò requiritur vt summè gaudeat de bonis Dei. Quod si vtrumque gaudium est necessarium, etiam vterque amor necessarius est: cum gaudium intrinsecè amorem vel includat vel supponat.

Et ad eam sufficiunt.

Quòd verò isti quinque actus sufficiant, Probatur Primò, Quia non sunt alij modi, quibus anima immediate Deo vniatur vitali modo. Quò fit, vt excludant omnem inquietudinem animæ circa Deum, faciantque desiderium animæ satari. Dico, *modo vitali*; quia etsi possit dari maior vnio cum Deo, scilicet hypostatice; tamen quia hæc non fit mediante actu vitali, ideo non facit formaliter beatum; neque excludit inquietudinem circa Deum; neque ad beatitudinem est necessaria.

Secundò, Quia hi actus, tantis bonis & tanto gaudio implent animam, vt nulla creatura ei aliquam molestiam possit asserere. Nam naturaliter impossibile est vt cum summo gaudio consistat vel minima tristitia. Vnde si anima beata esset in corpore mortali, non perciperet naturaliter dolorem ex alteratione vel latione corporis: nam ex gaudio voluntatis, tanta descenderet delectatio in appetitum sensitiuum, vt non esset futurus capax molestiæ, quam alioquin illa læsio causaret. Vnde, quòd Dominus pati potuerit, singulari dispensatione factum est (vt docent Theologi) Deo cohibente portionem animæ superiorem, ne in inferiorem, suum gaudium transfunderet; vel impediendo inferiorem, ne per sympathiam virium, delectationem ex gaudio voluntatis conciperet.

Dico Tertiò, Aliquo tamen sensu dici potest totam beatitudinem consistere in visione; nempe tamquam in radice & fundamento aliarum perfectionum.

17 Beatitudo radicaliter consistit in visione.

Probatur, Quia visio est prima vnio mentis cum Deo, per quam Deum intus tenet, ex qua ceteræ vniones necessariò consequuntur. Ergo ceteræ perfectiones continentur in visione tamquam

quam in fundamento. Ergo ipsa potest dici tota beatitudo, scilicet fundamentaliter. Sicut Sap. 15. *Notitia Dei vocatur consummata iustitia*; id est, iustitiae perfectae fundamentum. Sed contra

18
Solumitur
obiectionis.

Obijcitur Primò, Scripturam multis locis beatitudinem per solam visionem vel apparitionem Dei explicare; similiter Patres.

Respondeo Primò, Non dicunt eam consistere in sola visione, sed in visione. Simili modo dicunt consistere in gaudio & delectatione. Et quamvis dicerent solam visionem Dei esse nostram beatitudinem, non ideo excluderent actus necessario visionem sequentes; sed tantum visionem & fruitionem creaturarum; ut multis exemplis Scripturae ostendi potest.

Secundò, Exponi possunt consistere in visione tamquam in fundamento: si enim Scriptura dicit hominem iustificari per fidem, quia fides est fundamentum iustitiae, ut explicat Concil. Trid. sess. 6. c. 8. quanto magis potest dici beati visione Dei? cum visio non sit fundamentum remotum, sicut fides; sed proximum unde tota reliqua perfectio beatitudinis necessario profluit: neque sit fundamentum extrinsecum, sed intrinsecum, & primaria pars; veluti radix in arbore.

Obijcitur Secundò, Beatitudo consistit in ademptione ultimi finis; sed hunc adipiscimur solo actu intellectus; ut probat D. Thom. hoc art.

Respondeo, Eam non consistere totam in nuda ademptione seu praesentia ultimi finis; sed in ademptione & reliquis perfectionibus, quae naturam suam ademptionem comitantur: quas existimo D. Thomam non excludere. Sicut si obiectum beatitudinis esset pecunia, ipsa formalis beatitas non esset sita in nuda possessione pecuniae; sed in possessione & fruitione. Adde, non esse perfectam ademptionem, nisi bono obtento possis frui; ut patet in beatitudine falsa.

19
Obijcitur Tertio, Beatitudo obiectiva est quid unum: ergo etiam formalis debet esse una aliqua operatio, qua obiectum illud possideatur. Consequentia probatur; Primò, Quia beatitudo formalis debet respondere obiectivae. Secundò, Quia beatitudo formalis est ultimus finis intrinsecus, & ultimum expetendum: atqui sola visio est ultimum appetibile; quia, ut supra dictum est, nullus actus voluntatis potest esse ultimum appetibile, cum tendat in obiectum appetibile ulterius. Tertio, Quia summum gaudium oritur ex beatitudine; atqui si gaudium esset pars beatitudinis, oporteret gaudere de gaudio.

Formalis
beatitudo
est collectio
multarum
perfectio-
num qui-
bus Deo
iungimur.

Respondeo, Negando Consequentiam, Quia etsi obiectum beatificum sit unicum, tamen pluribus modis debet uniri ut omnino beatos reddat. Itaque non est imaginandum beatitudinem formalem esse quandam simplicem perfectionem; sed esse collectionem multarum perfectionum, quibus Deo iungimur.

Ad primam Prob. Beatitudo formalis non debet respondere obiectivae in simplicitate; nam unum obiectum respondent plures actus, qui necessarij sunt ut obiecto perfecte uniamur.

Ad Secundam Probationem, Nego solam visionem esse ultimum appetibile completum. Est quidem pars praecipua, in qua reliqua tamquam in radice, continentur; non tamen est formaliter completum appetibile ultimum. Qui enim solam visionem haberet, non quiesceret, sed ulterius

appeteret fruitionem. Dicitur autem ultimum; vel fundamentaliter, vel iunctis illis perfectionibus quae necessario ex illa sequuntur.

Ad Confirmationem, Nullus actus voluntatis potest esse absolute ultimum appetendum; potest tamen esse ultimum expetendum inter bona intrinseca homini; vel saltem potest esse pars ultimi boni intrinseci & completi: quamvis inter has partes etiam sit aliquis ordo.

Ad Tertiam Prob. Dupliciter potest intelligi ex beatitudine nasci summum gaudium. Primò, ex tota beatitudine formaliter, tamquam ex uno integro bono. Non enim dubium est quin beati videntes in seipsis totam illam excellentiam, mirè gaudeant. Et sic etiam gaudent de suo gaudio beatifico. Sed hoc gaudium non est necessarium ad essentiam beatitudinis; nam proximè est de solo bono creato. Secundò, ex beatitudine obiectiva; id est, ex Deo, ut est bonum suum, & ut est bonum ipsius beati. Et hoc gaudium est intrinsecum beatitudini, estque sufficiens ut per se & formaliter incomprehensibili suavitatem animam perfundat, ita ut non sit opus alio gaudio de hoc gaudio.

Itaque Deus ut est bonum suum, & ut est bonum nostrum, est obiectivè causa omnis suavitatis & oblectationis beatificae. Amor uterque est causa veluti effectiva vel dispositiva: nam est necessaria dispositio in voluntate, ut in ea delectatio oriatur. Gaudium verò utrumque est causa formalis illius suavitatis. Unde patet non esse opus ut de gaudio beatifico sit aliud gaudium, sicut de viso Deo debet esse gaudium: cum enim Deus visus non delectet formaliter, sed solum obiectivè, opus est aliquo alio actu de hoc obiecto, qui formaliter suavitatem afferat.

DVBIVM II.

In quonam ex his actibus potissimum consistat beatitudo.

20
Hoc Dubium ad pertinet, ut magis intelligatur, quamvis sit vis singulorum actuum ad beatandam animam.

Sunt tres sententiae.

Prima est; Eam potissimum consistere in visione Dei. Ita D. Thomas hic & alibi.

Secunda, Potissimum consistere in fruitione. Ita Scotus in 4. d. 49. q. 5. & Richardus eadem dist. circa Primum principale. q. 7. & quidam alij. Per fruitionem intelligunt amorem amicitiae.

Tertia est, Eam potissimum consistere in gaudio seu delectatione; iuxta illud Matth. 25. *Intra in gaudium Domini tui*. Ita Cardinalis Aureolus, ut refert Capreolus in 4. d. 49.

Respondeo & Dico Primò, Beatitudinem nostram principaliter esse sitam in actu intellectus; scilicet in clara visione Dei. Ita D. Thomas hoc loco, & eius sectatores.

Probat Primò, Quia visione apprehendimus & tenemus in nobis summum bonum nostrum. Sicut manu tenemus pecuniam, visu pulcritudinem, auditu symphoniam, gustu dulcedinem. Et ex hac apprehensione, cetera bona tanquam ex fonte manant. Ergo in hac consistit principaliter nostra beatitudo. Sicut si ultimus finis esset sympho-

Duplex
gaudium
ex beatitu-
dine.

Tres sen-
tentiae.
1. D. Tho-
ma.
2. Scoti,

3. Aureoli,
Beatitudo
principaliter
ita est
in clara
Dei vi-
sione.

symphonia, beatitudo nostra principaliter consistet in auditu, per quem tenemus symphonia.

Responsio Scoti.

Respondet Scotus, tentionem per visionem, esse quidem primam ordine generationis; sed eam quae fit per fruitionem, esse primam ordine perfectionis & intentionis: nam per visionem intenditur frui.

Solutur.

Sed contra. Amor amicitiae, quem intelligit Scotus, non est tentione obiecti formaliter: non enim si amico velis bonum, ideo vel tu, vel amicus censetur tenere & habere praesens illud bonum: sed ut summum amor impellit ut per aliam potentiam illud bonum amico procuretur.

Confirmatur, Quia hic amor non spectat bonum amantis, sed amati: ergo per eum non recte dicitur amans tenere suum bonum. Sed neque per gaudium tenetur obiectum beatificum praesens; quia gaudium & delectatio supponunt bonum iam esse obtentum: qui enim gaudet de suo bono, iam illud obtinuit; & qui gaudet de bono Dei, supponit Deum iam illud habere.

21

Dicoet aliquis, Quomodo verum est visione Dei apprehendi & possideri Deum? non enim visione domus, possideo, id est, habeo domum: neque visione pecuniae, tenco pecuniam, eamque possideo.

Deus per visionem possidetur.

Respondeo, Ad rationem perfectae possessionis pertinet, ut res ita habeatur praesens, & in potestate possidentis, ut possit ea uti & frui, & omne commodum & oblectamentum ex ea percipere, quod ex ea capi potest. Itaque cum per visionem Deus ita habeatur praesens & teneatur, ut videns possit eo frui, & omne oblectamentum ex eo percipere, quod ex eo capi potest, visio est vera Dei possessio. Simili modo auditio symphoniae est eius possessio; quia ita per auditum tenetur, ut omnem oblectationem ex ea possit percipere. Secus est visione domus vel pecuniae; non enim videndo dumtaxat, utimur & fruimur domo, commodumque ex ea percipimus; sed inhabitando. Prouenit autem id ex ipsis rerum naturis, quae postulant vario modo nobis vniiri, ut ex ipsis commoda propria percipiamus.

Sed difficultas est, quo ordine hi actus concurrant ad constituendam beatitudinem.

22

Quo ordine hi actus se habeant.

Dico Secundò, Primo loco, est Visio. Secundo, Amor amicitiae in Deum. Tertio, Gaudium amicitiae. Quarto, Amor concupiscentiae. Quinto, Gaudium concupiscentiae. De visione iam dictum est.

De Amore amicitiae probatur, Quia hic amor videtur prior amore concupiscentiae. Nam immediate oritur ex sola directa visione Dei. Amor concupiscentiae requirit praeterea aliquam reflexionem visionis super seipsam. Ut enim quis cupiat possidere bonum, debet concipere intellectu non solum ipsum bonum, sed etiam eius possessionem, quae hic est ipsa visio directa: nam per visionem directam Dei, Deum possidemus. Ut ergo appetam Deum possidere, debeo ipsam visionem videre seu intelligere: ergo prius ratione oritur amor amicitiae ex directa visione, quam amor concupiscentiae.

Tertio loco est Gaudium amicitiae; quia immediate oritur ex amore & visione Dei, quatenus Deus est bonum suum.

Quarto loco est Amor concupiscentiae; ut patet iam ex dictis; quia requirit reflexionem

visionis super seipsam, quod priores actus non requirunt.

Quinto loco est Gaudium concupiscentiae; quia gaudium naturae posterius est amore; supponit enim amorem.

Aduerte tamen, etsi gaudium sit amore posterius, videri tamen quid praestantius; quia est terminus & consummatio omnium motuum voluntatis: est enim quies in bono adepti: & sancte, longe suauius afficit animam, quam amor. Hinc amor non excludit omnem molestiam; gaudium vero excludit. Quare post visionem, homo videtur principaliter beari gaudio amicitiae; unde id perfectionis ordine videtur tenere secundum locum: tertium vero, Amor amicitiae: quantum, Gaudium concupiscentiae: quantum, Amor concupiscentiae: quamuis ordine generationis aliter se habeant, ut dictum est. Unde recte Pontifex in Extrauag. supra citata dicit *Animus esse vere beatus visione & fruitione Dei: fructio enim propria est gaudium includens vel supponens amorem.*

Gaudium est quid praestantius amoris.

Contra Obijcitur Primò, Voluntas est perfectior facultas quam intellectus: ergo beatitudo consistit potissimum in operatione voluntatis.

Antecedens Probatur, Nam voluntas formaliter est libera, intellectus non est liber.

Secundò, Voluntas mouet, intellectus autem mouetur.

Tertiò, Voluntas est appetitus vniuersalis extendens se ad omnia bona; intellectus est appetitus particularis inclinans solum ad intelligere.

Denique voluntatis obiectum est bonum; intellectus autem verum: atqui bonum est praestantius vero.

Respondeo Negando Antecedens; Perfectior est enim intellectus, ut recte docet D. Thomas cum Caietano 1. parte quaest. 82. artic. 3. & Durand. in 4. d. 49. quaest. 4. idque ob duas causas. Primò, quia per intellectum anima in seipsa quasi creat omnia: format enim in se perfectas & viuas omnium essentiarum veluti picturas, quibus spiritali modo fit omnia, veluti nouus quidam mundus spiritalis; multo pulchrior & admirabilior quam mundus iste corporeus. Secundò, quia per intellectum omne bonum quodammodo in nobis recipimus: nam intellectio & maxime visio facit obiectum animae praesens, illudque intus tenet. Per voluntatem solum inclinamur in bonum, ut mediante intellectu vel alia facultate, illud teneamus.

Intellectus est perfectior uoluntate.

Ad Primam Confirmationem. Etsi voluntas sit formaliter libera, intellectus tamen est fons & origo huius libertatis. Nam libertas voluntatis oritur ex indifferentia & amplitudine intellectus.

Ad Secundam. Etsi voluntas moueat intellectum applicando illum per quandam sympathiam ad exercitium actus: tamen intellectus mouet voluntatem altiori modo; nempe eam illuminando, eiusque actui tribuendo speciem. Adde, quod intellectus non semper eget motione voluntatis; ut patet in visione beatifica quae naturam suam in beatitudine antecedit omnem actum voluntatis. At voluntas nihil potest, nisi ab intellectu moueatur; nam essentialiter ab eius illuminatione pender: implicat enim contradictionem ut voluntas aliquid velit, intellectus eam non illuminante.

B

Ad ser.

Ad Tertiam, Esti voluntas sit appetitus vniuersalis; intellectus tamen est discretor vniuersalis, & Iudex omnia cognoscens, discernens & diiudicans; quod sanè est perfectus.

*Ratio boni
non est praestantior
ratione veri,
nec con-*

Ad Quartam, Ratio boni non est praestantior ratione veri. Nam ex parte rei est vna formalis ratio veri & boni solum ratione distincta; vt alibi dictum est. Deinde, verum non est proprie obiectum intellectus, nisi accipiatur fundamentaliter; scilicet pro entitate rei quae denominatur vera, quatenus in se idonea est vt ei respondeat verus conceptus; vel quatenus est conformis sua ideae per quam facta est. Adde, cum vtraque potentia sit vniuersalis attingens omne ens, non posse eas distingui ex diuersitate obiectorum secundum se distinctorum, sed ex diuerso modo tendendi in idem obiectum: intellectus enim ita tendit in obiectum, vt illud in se formet, & cum tota eius bonitate sibi vniat: voluntas vero veluti pondus quoddam in illud inclinat. Atqui patet hoc esse minus perfectum, quam illud.

24

Obijcitur Secundo, Charitas est perfectissima virtus: ergo eius operatio, est perfectissima operatio; & consequenter potissima in beatitudine. Antecedens probatur ex D. Thoma 1. parte quaest. 108. artic. 5. & 6. vbi dicit *Ordinem Seraphim qui est summus, dici ab amoris ardore, non a cognitione: quia (inquit) respectu Dei amor est perfectior cognitione.* Secundo Probat ex D. Anselmo 1. 2. Cur Deus homo cap. 1. *Perversus ordo est amare vt intelligas; rectissimus, intelligere vt ames:* ergo vltimus finis est amare, non videre.

D. Thom.

Ansel.

*Charitas
vis, ordi-
natur ad
visionem
patriae.*

Respondeo, Charitas est perfectissima virtus inter eas quae habentur in via; vt patet 1. ad Corinth. 13. *Maior horum est Charitas,* videlicet, fide & spe; tamen lumen gloriae est perfectius. Sed hoc non habetur in via. Hinc patet responsio ad primam confirmationem antecedentis. Ad secundam respondeo, Eam sententiam non haberi apud D. Anselmum eo loco; tamen posse colligi. Loquitur Anselmus de cognitione & amore in statu viae, qui est status merendi. Quare cum charitas sit principium totius meriti, iure censetur in hoc statu perfectissima. Non tamen negat Anselmus, quin amor iste, ob quem data est homini cognitio in via, ordinetur ad vltiorem cognitionem tamquam ad finem suum; imò id ipsum satis ibidem insinuat; ait enim homini datam esse cognitionem vt Deum amaret; huiusmodi autem amorem non esse frustra, ac proinde debere aliquando Deum assequi: Atqui haec assertio fit per cognitionem claram. Ergo etiam amor huius vitae est ob cognitionem, nempe patriae.

25

Obijcitur Tertio, Esti Amor amicitiae erga Deum in via ordinetur ad visionem Dei, sicut meritum ad praemium, & sicut medium ad finem; non tamen in patria: sed potius visio ordinatur ad ipsum. Non enim ideo beati volunt Dei honorem & gloriam vt ipsum videant; sed contra ideo volunt videre, vt ipsum ament & honorent: imò ob hunc finem visio Dei datur creaturae. Ergo Amor amicitiae in patria est praestantior visione; ac proinde in eo consistit praecipue nostra beatitudo.

*Amor spe-
ficiari po-
test, vel vi*

Respondeo, Hunc amorem dupliciter spectari posse. Primo, Vt est perfectio quadam hominis,

Secundo, Vt censetur bonum quoddam dilecti: nam beati per amorem omne bonum, etiam suam beatitudinem, & omne bonum creaturarum, Deo offerunt; imò omnes perfectiones Deo intrinsecas, quantum in ipsis est, Deo tribuunt. Si ergo amor spectetur priore modo, sic visio proprie non ordinatur ad ipsum; sed est perfectio summa in suo genere, ex qua resultat alia perfectio summa alterius generis. Potest tamen dici visio ordinari ad illam perfectionem, sicut essentia rei dicitur ordinari ad operationem, id est, ad seipsam operantem, sicut pars ordinatur ad totum. Omnis enim perfectio partialis ordinatur ad integram, ad quam non peruenitur, nisi comitante vel mediante alia perfectione partiali. Sic visio quae est perfectio partialis, ordinatur ad integram beatitudinem, quae integritas non potest haberi nisi comitantibus alijs perfectionibus quae ex visione manant. Et ideo dicitur visio ad illas ordinari tamquam ad fines secundarios, per quos peruenitur ad integram beatitudinem & perfectionem totalem.

*boni beati,
vel vt bo-
num Dei
vt prius
non est
visio
nis.*

*visio quo-
sensu posse
dici ordi-
nari ad
Amorem.*

Si autem amor spectetur vt est bonum Dei, sic visio magis proprie ordinatur ad amorem; ideo enim beati cupiunt Deum videre, vt ipsum ament; id est, vt omne bonum incrementum ipsi gratulentur, & omne bonum creatum ad ipsius gloriam referant. Vnde hac ratione amor praeteritur visioni, & beati magis cupiunt amare, quam videre; quia bonum diuinum praferunt suo. Hinc Moyses & D. Paulus ex amore in Deum, parati fuerunt carere Dei visione & beatitudine, non tamen carere ipsius amore; vt multi Patres docent. De quo alibi dictum est.

*Amor vt
est bonum
dilecti, est
finis visio-
nis.*

*Moyse
D. Paulus;*

An vero, si vterque actus consideretur vt est bonum Dei, amor sit praerendus visioni, dubitari potest. Nam visio, est gloria quadam Dei, vtpote *Clara Dei cum laude notata;* est etiam suprema Dei imago ipsum representans. Nihilominus amor videtur praestantior, non physica excellentia, sed estimatione morali: nam omnia bona creata & increata Deo tribuit. Cuius signum est quod cuius Princeps malit amari a subditis, quam suam potentiam cognosci. Hinc tamen non sequitur hunc amorem esse maius bonum hominis, aut hominem magis per illum beari, quam per visionem.

*Qua ra-
tione amor
sit praestan-
tior vi-
sione.*

Obijcitur Quarto, Amor est vis vnitiua transformans amantem in amatum; vt docet Dionys. 4. diu. nom. Atqui beatitudo maxime consistit in vnione cum Deo, & in quadam transformatione in diuinitatem; ergo &c.

26

Respondeo, Amor dicitur vis vnitiua, tum quia formaliter efficit illam vnionem quae consistit in consensu affectuum; tum quia impellit ad consecutionem realem rei amatae, vt eam realiter vnitam habeamus. Sed haec vnio fit per actum alterius potentiae, nempe per visionem in praesente negotio. Dicitur autem transformare amantem in amatum, quia facit vt amans de se suisque commodis nihil cogitet vel curet, seu solum de bonis dilecti, non secus ac si ipse non esset distinctus a dilecto. Transformat itaque cogitatione, affectu, & studio.

*Amor
transfor-
mat in di-
lectum.*